

Krzysztof Fudalej

"Wojska Lądowe w 330. rocznicę wiktorii wiedeńskiej", red. Z. Szybiński, J. Z. Matuszak, Warszawa 2013 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 14 (65)/4 (246), 194-195

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Varia otwierają rozważania Arkadiusza Tulińskiego o oblężeniach twierdz w wojnie 80-letniej jako wojnie totalnej w mikroskali. Janusz Mierzwa omówił „Dziennik” Władysława M. Zawadzkiego, a Grzegorz Strauchold – stosunek Głównego Zarządu Polityczno-Wychowawczego Wojska Polskiego w latach 1944–1945 do perspektyw inkorporacji ziem niemieckich do Polski. Jerzy Maroń jest autorem dwóch tekstów. Jeden dotyczy terminów „historia wojskowa” i „historia wojskowości”, drugi – polskiej morskiej tabeli rang.

Marek Plewczyński, *Wojny i wojskowość polska w XVI wieku*, t. 1–3, „Inforteditions”, Zabrze–Tarnowskie Góry 2011–2013, 460 s. + 424 s. + 446 s.

Trzytomowa praca Marka Plewczyńskiego *Wojny i wojskowość polska w XVI wieku* w zamyśle autora ma stanowić kompendium wiedzy o wojsku polskim, przebiegu toczonych przez nie wojen oraz stosowanej sztuce wojennej. Pozwala to prześledzić ewolucję zarówno instytucji wojskowych, jak i uzbrojenia oraz taktyki walki. Podział chronologiczny na poszczególne tomy autor podporządkował kolejnym zmianom na polskim tronie, ze względu na ogromny wpływ monarchów na funkcjonowanie ówczesnych sił zbrojnych.

Każdy z tomów podzielony jest na trzy części. W pierwszej autor przedstawił: sposoby finansowania wojska, jego strukturę organizacyjną i liczebność, sposoby rekrutacji, uzbrojenie, wyposażenie, skład narodowościowy, pochodzenie terytorialne, skład społeczny armii, życie codzienne żołnierzy, ich wyszkolenie oraz piśmiennictwo wojskowe i fortyfikacje. W części drugiej omawiane są kolejno wszystkie konflikty, w których brała udział Korona i Litwa w XVI w. W ostatnich działach każdego tomu scharakteryzował zaś ówczesne podejście do zagadnień strategii i taktyki. W sumie każdy z tomów jest podzielony na 15–21 rozdziałów.

W tomie 2 znajdują się ponadto indeksy: rotmistrzów koronnych z lat 1506–1573 oraz towarzyszy i rotmistrzów jazdy obrony potocznej i wojsk kwarcianych służących w latach 1548–1573, zawierające informacje m.in. o okresie, w którym występują w źródłach, pełnionych funkcjach, ich pochodzeniu terytorialnym i posiadanych włościach. Na końcu tomu 3 zamieszczono, oprócz bibliografii, również indeks osobowy i indeks nazw geograficznych. W trzech tomach znajdują się 82 mapy i schematy oraz kilkadziesiąt czarno-białych ilustracji. Należy zwrócić uwagę na to, iż w drugim tomie umieszczono erratę błędnie wydrukowanego spisu treści tomu 1.

Wojska Lądowe w 330. rocznicę wiktorii wiedeńskiej, red. Z. Szybiński, J. Z. Matuszak, Wydawnictwo DWŁąd, Warszawa 2013, 400 s.

Omawiana książka ma na celu przedstawienie obecnego stanu Wojsk Lądowych. Ponieważ ten rodzaj sił zbrojnych obchodzi swe święto 12 września na pamiąt-

kę bitwy pod Wiedniem, to jej 330. rocznica skłania do refleksji, zwłaszcza że po 31 grudnia 2013 r. Dowództwo Wojsk Lądowych przestanie istnieć.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich jest poświęcony wiktorii wiedeńskiej oraz królowi Janowi III Sobieskiemu. W kolejnej części zostały opisane zmiany, jakie zaszły w Wojskach Lądowych od 1997 do 2013 r., udział tych wojsk we współpracy międzynarodowej i w misjach oraz dyslokacja najważniejszych jednostek. W trzecim rozdziale przedstawiono dowództwo tego rodzaju sił zbrojnych w ujęciu historycznym i współczesnym. W następnym zamieszczono sylwetki dowódców Wojsk Lądowych. Ostatni rozdział, najbardziej obszerny, zawiera opis wszystkich jednostek oraz instytucji będących obecnie w strukturze Wojsk Lądowych. Pracę zamyka indeks jednostek historycznych, których tradycje dziedziczą współczesne jednostki.

Martin van Creveld, *Era lotnictwa wojskowego*, tłum. J. Tomczak, red. Ł. Przybyło, T. Zawadzki, „Tetragon”, Instytut Wydawniczy Erica, Warszawa 2013, 615 s.

Autor jest znanym historykiem wojskowości, ma w swoim dorobku pisarskim ponad 20 książek z tej dziedziny. W Polsce wydano dotychczas tylko dwie jego prace: *Zmienne oblicze wojny. Od Marny do Iraku* (Poznań 2008) oraz *Wehrmacht kontra US Army 1939–1945. Porównanie siły bojowej* (Warszawa 2011). Należy zaznaczyć, iż polskie tłumaczenie omawianej książki ukazało się zaledwie 2 lata od jej angielskiego wydania (*The Age of Airpower*).

Autor postawił sobie za cel przedstawienie syntezy dziejów lotnictwa wojskowego od jego początków do dziś. Dużo miejsca poświęca też lotnictwu morskiemu, broni jądrowej, pociskom balistycznym i manewrującym oraz dronom. Ze względu na rozległość omawianego zagadnienia wiele kwestii jest omawianych jedynie pobieżnie, bez wchodzenia w szczegółowe opisy wydarzeń. Autor skupił się przede wszystkim na przedstawieniu ewolucji sił powietrznych oraz ich roli w konfliktach zbrojnych.

Książka składa się, oprócz przedmowy i wniosków końcowych, z 20 rozdziałów pogrupowanych w 5 części. W pierwszej zostały omówione początki lotnictwa wojskowego i jego rozwój przed wybuchem II wojny światowej. Kolejną część autor poświęcił walkom w powietrzu podczas największego konfliktu w historii, a w części trzeciej zajął się przygotowaniem obu supermocarstw do III wojny światowej w okresie zimnej wojny. Część czwarta dotyczy użycia lotnictwa w konfliktach lokalnych po 1945 r. W części piątej autor przedstawił próby wykorzystania sił powietrznych w walkach wewnętrznych – przeciwko powstaniom, partyzantom, terrorystom itp. We wnioskach końcowych Martin van Creveld formułuje tezę, iż era panowania lotnictwa takiego, jakie znamy zbliża się ku końcowi, a samoloty bojowe są wypierane przez pociski samosterujące, drony oraz obserwację satelitarną. Książkę uzupełnia wykaz skrótów oraz skorowidz.

Należy podkreślić, że redaktorzy i tłumacz przygotowali dodatkowe przypisy, w których wyjaśnili polskiemu czytelnikowi możliwe niejasności, opracowali